

2012-05-02

Kommunstyrelsen
Hallsbergs kommun

För kännedom till
Kommunfullmäktige

Granskning av årsredovisningen för 2011

Granskning av kommunens bokslut och årsredovisning har utförts enligt god revisionssed. Revisionens synpunkter har sammanställts i bifogad rapport "Granskning av Årsredovisning 2011 - Hallsbergs kommun".

Revisorerna önskar svar senast september 2012 på de synpunkter som lämnats i revisionsrapporten.

FÖR HALLSBERGS KOMMUNS REVISORER

Lars Billström
Ordförande

Kerstin Naeslund

Revisionsrapport

***Granskning av årsre-
dovisning 2011***

Hallsbergs kommun

*Anna Gröndahl
Lars Wigström
Cert. kommunal revisor
26 april 2012*

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning	1
2.	Inledning	4
2.1.	Bakgrund	4
2.2.	Revisionsfråga och metod	4
3.	Granskningsresultat	6
3.1.	Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning	6
3.1.1.	Förvaltningsberättelse	6
3.1.1.1.	Översikt över utvecklingen av verksamheten	6
3.1.1.2.	Investeringsredovisning.....	9
3.1.1.3.	Driftredovisning	9
3.1.2.	Balanskrav	10
3.1.3.	God ekonomisk hushållning	10
3.1.3.1.	Finansiella mål	11
3.1.3.2.	Mål för verksamheten	12
3.1.4.	Nämndernas redovisning av sitt uppdrag.....	13
3.2.	Rättvisande räkenskaper	14
3.2.1.	Resultaträkning	14
3.2.2.	Balansräkning.....	15
3.2.3.	Kassaflödesanalys.....	16
3.2.4.	Sammanställd redovisning	17
3.2.5.	VA-verksamhet	18
3.2.6.	Tilläggsupplysningar	18

1. *Sammanfattning*

Revisorerna i Hallsbergs kommun har gett PwC i uppdrag att genomföra granskning av årsredovisning 2011. Granskningen sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv och har bland annat till syfte att bedöma om årsredovisningen är upprättad i enlighet med kommunallagen, lag om kommunal redovisning och övrig normgivning.

Vi bedömer att kommunens ekonomi är svag. Främst är det den höga låneskulden och ökade pensionskostnader som påverkar den framtida ekonomin, där bl.a. risken för räntehöjningar kan få påverkan på det ekonomiska utrymmet för den övriga verksamheten.

Vår bedömning är att om kommunen ska klara de finansiella resultatmålen som uppsatts för perioden 2012-2014 krävs betydande åtgärder inom kommunens verksamheter för att minska kostnaderna. Vi grundar den bedömningen på:

- stora demografiska förändringar de närmaste åren. Åldersgruppen 6 – 19 år minskar kraftigt och åldersgruppen 65 – 79 år ökar kraftigt. De demografiska förändringarna medför att kommunen måste anpassa sina verksamhetskostnader,
- att kommunens kostnader för barnomsorg, grundskola och individ- och familjeomsorg har högre nettokostnader i jämförelse med den beräknade standardkostnaden. Detta tyder på att kommunen inte hinner anpassa kultur- och utbildningsnämndens verksamhet till en förändrad åldersstruktur inom för- och grundskola,
- att socialnämnden under många år inte klarat att hålla sig inom budgeterad ram. De två senaste årens underskott med 16,7 resp. 22,8 mnkr kräver speciella åtgärder,
- att kommunens låneskuld på ca 489 mnkr, varav ca 30 % är rörlig ränta, innebär höga räntekostnader som tar utrymme från övrig verksamhet,
- att ingen beredskap/buffert finns för oförutsedda kostnader.

Årsredovisningen inklusive den sammanställda redovisningen ger en helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning och åtaganden. Med utgångspunkt från ställda revisionsfrågor lämnas följande sammanfattande bedömning.

Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen?

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt redogör för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen. Förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar överensstämmer i allt väsentligt med kraven i kommunala redovisningslagen.

Har verksamheten drivits så att fullmäktiges beslutade mål uppnåtts?

Enligt kommunal redovisningslag ska årsredovisningen innehålla en utvärdering av om målen för god ekonomisk hushållning uppnåtts.

Årsredovisningen innehåller finansiella mål och verksamhetsmål som kan kopplas till god ekonomisk hushållning.

Utifrån lämnade kommentarer i förvaltningsberättelsen kan utläsas att de sex verksamhetsmålen utifrån god ekonomisk hushållning inte har uppfyllts i tillräcklig omfattning. Tre mål har delvis uppfyllts, två mål inte uppfyllts och ett mål går inte att kommentera vid bokslutstillfället. Vår bedömning är att utvärderingen av målen inte har skett på ett tydligt sätt. Vår bedömning är att den information som lämnas i förvaltningsberättelsen inte är tillräcklig för att kunna bedöma måluppfyllelsen.

Vi bedömer att utvärderingen av de finansiella målen inte har skett i tillräcklig omfattning. Ett av målen har uppfyllts, två är målen har inte uppfyllts och ett mål har inte utvärderats.

Kommunfullmäktige har även i budget 2011 fastställt sex övergripande mål som ska styra all kommunal verksamhet.

Vi bedömer att redovisningen av måluppfyllelsen avseende verksamhetsmålen, som utgår från de sex övergripande målen, är bristfällig. Redovisning har skett för 3 av 5 nämnder.

Har ett balanserat resultat uppnåtts vid årets slut? Om inte – finns åtgärder angivna för att nå ekonomisk balans och är de tillräckligt tydliga?

Vi instämmer i kommunens bedömning att årets justerade resultat på 0,7 mnkr uppfyller balanskravet. Inga negativa resultat från tidigare år finns kvar att återställa.

Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande?

Vi bedömer att årsredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven på **rättvisande räkenskaper** och är upprättad enligt god redovisningssed med några undantag.

Kommunen redovisar ett överskott på 2,1 mnkr. Årets justerade resultat är 0,7 mnkr då hänsyn tagits till realisationsvinster på 1,4 mnkr.

Vi bedömer att kommunen avviker från god redovisningssed utifrån bestämmelserna i lagen om kommunal redovisning och rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning och i övrigt enligt god redovisningssed. Avvikelserna i balansräkningen är sammantaget att tillgångarna redovisas med ca 6 mnkr för högt värde, kortfristiga skulder med 1-2 mnkr för högt värde, samt avsättningar med 5 mnkr för högt värde.

De avsteg som gjorts mot god sed och beskrivs nedan bedöms dock inte missleda kommunfullmäktiges eller en extern beslutsfattarens bedömning av kommunens ekonomi. Vi bedömer därför att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande

bild av årets resultat och att balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättningar, skulder och eget kapital.

Vi bedömer att kommunen i allt väsentligt lever upp till KRL och RKR:s rekommendationer vad gäller redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar. I årsredovisningen har lämnats upplysningar i de fall som avvikelser från gällande rekommendationer finns. De avvikelser som förekommer och där upplysningar har lämnats är:

- Avskrivningstider för fastigheter som övertagits från Hallbo följer inte RKR:s rekommendation nr 11.1 och dess idéskrift om avskrivningar.
- Avsättning. I balansräkningen ingår sedan 2010 en extra pensionsavsättning med 5 mnkr vilket strider mot KRL 5:4 och god redovisningssed.
- Sammanställd redovisning RKR 8.2. Den kommunala koncernens resultat- och balansräkning med tilläggsupplysningar har inte ställts upp jämte kommunens.

De avvikelser som förekommer och där upplysning inte har lämnats i avsnittet redovisningsprinciper är:

- Bland kortfristiga skulder ingår flera poster, ca 1-2 mnkr, som enligt god redovisningssed inte får kostnadsföras innan förpliktelsen uppstått. Se kommentarer och exempel under avsnittet balansräkning.
- RKR:s rekommendation nr 13.1. Information om leasingåtaganden följer ej i sin helhet rekommendationen. Redovisning av framtida hyresåtaganden ska även redovisas som tilläggsupplysning.

Sedan föregående år har kommunen anpassat sig till följande normgivning:

- Anslutningsavgifter redovisas fr. o. m 2011 som en långfristig skuld och periodiseras över en period på 25 år.

2. Inledning

2.1. Bakgrund

I den kommunala redovisningslagen (KRL) regleras externredovisningen för kommuner och landsting. I lagen finns bestämmelser om årsredovisningen. Vidare regleras den kommunala redovisningen av uttalanden från Rådet för kommunal redovisning (RKR) och i tillämpliga delar av Redovisningsrådet och Bokföringsnämndens normering.

Revisionsobjekt är Kommunstyrelsen som enligt kommunallagen är ansvarig för årsredovisningens upprättande.

När det gäller nämndernas redovisning, ska den enligt kommunallagen utformas på det sätt som fullmäktige bestämmer.

2.2. Revisionsfråga och metod

Revisorerna har bl. a. till uppgift att pröva om räkenskaperna är rättvisande. Inom ramen för denna uppgift bedöms om årsredovisningen är upprättad i enlighet med lag om kommunal redovisning (kap 3 – 8). Vidare ska revisorerna enligt kommunallagen (9:9a) avge en skriftlig bedömning av om resultatet enligt årsredovisningen är förenligt med de mål fullmäktige beslutat om. Bedömningen ska biläggas årsbokslutet. Detta sker inom ramen för upprättandet av revisionsberättelsen.

Granskningen, som sker utifrån ett väsentlighets- och riskperspektiv, ska besvara följande revisionsfrågor:

- Lämnar årsredovisningen upplysning om verksamhetens utfall, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen? Med verksamhetens utfall avses utfallet i förhållande till fastställda mål och ekonomiska ramar.
- Är årsredovisningens resultat förenligt med de mål fullmäktige beslutat avseende god ekonomisk hushållning?
- Har balanskravet uppfyllts och hanteras eventuella underskott i enlighet med balanskravets regler?
- Är räkenskaperna i allt väsentligt rättvisande? Med rättvisande avses följsamhet mot lag, rekommendationer och god redovisningssed.

Granskningen av årsredovisningen omfattar:

- förvaltningsberättelse (inkl. drift- och investeringsredovisning)
- resultaträkning
- kassaflödesanalys
- balansräkning
- sammanställd redovisning.

Bilagor och specifikationer till årsredovisningens olika delar har granskats.

Vidare har vi också inom ramen för granskningen av årsredovisningen bedömt nämndernas redovisningar av hur de fullgjort sitt uppdrag från fullmäktige.

Granskningen har utförts enligt god revisionssed. Det innebär att granskningen planerats och genomförts ur ett väsentlighets- och riskperspektiv för att i rimlig grad kunna bedöma om årsredovisningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild. Med rättvisande bild menas att årsredovisningen inte innehåller fel som påverkar resultat och ställning eller tilläggsupplysningar på ett sätt som kan leda till ett felaktigt beslutsfattande. Granskningen omfattar därför att bedöma ett urval av underlagen för den information som ingår i årsredovisningen. Då vår granskning därför inte varit fullständig utesluter den inte att andra än här framförda felaktigheter kan förekomma.

Iakttagelser i samband med granskningen har diskuterats med berörda vid granskningstillfället. Ett utkast till granskningsrapport har även lämnats för synpunkter.

3. Granskningsresultat

Vi bedömer att kommunens redovisning och den sammanställda redovisningen trots avvikelser mot god redovisningssed ger en god helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning och åtaganden.

Kommunens årsredovisning är med vissa undantag upprättad enligt god redovisningssed. Vi bedömer att kommunen i allt väsentligt redogjort för de redovisningsprinciper som tillämpas. De avvikelser som förekommer framgår i avsnitt 3.2.6 "Tilläggsupplysningar".

Bokslutsunderlag och specifikationer är i god ordning och håller god kvalitet.

3.1. Verksamhetens utfall, finansiering och ekonomiska ställning

3.1.1. Förvaltningsberättelse

I KRL kap 4 framgår det att kommunen ska upprätta en förvaltningsberättelse. Förvaltningsberättelsen ska innehålla:

- en översikt över utvecklingen av kommunens verksamhet (KRL 4:1)
- särskilda upplysningar om de anställdas sjukfrånvaro (KRL 4:1 a)
- samlad redovisning av kommunens investeringsverksamhet (KRL 4:2)
- en redovisning av hur utfallet förhåller sig till den budget som fastställts för den löpande verksamheten (KRL 4:3)
- en redovisning av hur det negativa resultatet ska regleras (KRL 4:4)
- en utvärdering av mål för god ekonomisk hushållning (KRL 4:5)
- sådana upplysningar som avses i KRL 4:1 ska också omfatta sådan kommunal verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer (KRL 8:1).

3.1.1.1. Översikt över utvecklingen av verksamheten

Vi har granskat att förvaltningsberättelsen lämnar tillräckliga uppgifter om:

- obligatorisk information i enlighet med KRL och RKR:s rekommendationer
- sådana förhållanden, som inte ska redovisas i balansräkning eller resultaträkning, men som är viktiga för bedömning av ekonomin
- händelser av väsentlig betydelse som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut
- förväntad utveckling
- väsentliga personalförhållanden, bl.a. den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaron
- annat av betydelse för styrning och uppföljning.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att förvaltningsberättelsens översikt och upplysningar i all väsentlighet överensstämmer med kraven i KRL.

Analys och rättvisande bedömning av ekonomi och ställning. Analysen av årets resultat och den ekonomiska ställningen ger en rättvisande bild. Förvaltningsberättelsen beskriver också kort hur ekonomin utvecklas de närmaste åren. Förvaltningsberättelsen innehåller uppgifter om pensionsmedelsförvaltningen i tillräcklig omfattning. Kommunfullmäktige har beslutat om riktlinjer för pensionsförvaltning. Kommunen återlånar hela pensionsskulden till verksamheten. Stora beräknade pensionsavgångar ger ökade pensionskostnader. En djupare analys av hur framtida allt större pensionsutbetalningar kommer att påverka kommunens ekonomi och hur kommunen planerar för att möta dessa ökande kostnader kunde därför även ingått i detta avsnitt. Under avsnittet "Ekonomisk analys" beskrivs och visas finansiella nyckeltal i tillräcklig omfattning. I avsnittet "Finansiell analys" har kommunens risker med större ingångna ansvarsförbindelser bedömts i enlighet med antagna riktlinjer.

Vi bedömer att kommunens ekonomi, trots årets positiva resultat, fortfarande är svag med en stor låneskuld. Trots att kommunen under de senaste fem åren minskat sin låneskuld med ca 180 mnkr ligger låneskulden per invånare fortfarande kvar på en hög nivå, drygt 32 000 kr/invånare, vilket är betydligt högre än länets övriga kommuner som i jämförelse i genomsnitt har en låneskuld på ca 12 000 kr/inv.

Vår bedömning är att kommunen arbetar aktivt med att sänka låneskulden. Det är därför av vikt att budgeterade investeringar hålls inom den nivå som medför att självfinansiering kan ske. I annat fall så innebär det ett minskat utrymme för den övriga verksamheten.

Vår bedömning är att om kommunen ska klara de finansiella resultatmålen som uppsatts för perioden 2012-2014 krävs betydande åtgärder inom kommunens verksamheter för att minska kostnaderna. Vi grundar den bedömningen på:

- stora demografiska förändringar de närmaste åren. Åldersgruppen 6 – 19 år minskar kraftigt och åldersgruppen 65 – 79 år ökar kraftigt. De demografiska förändringarna medför att kommunen måste anpassa sina verksamhetskostnader,
- att kommunens kostnader för barnomsorg, grundskola och individ- och familjeomsorg har högre nettokostnader i jämförelse med den beräknade standardkostnaden. Detta tyder på att kommunen inte hinner anpassa kultur- och utbildningsnämndens verksamhet till en förändrad åldersstruktur inom för- och grundskola,

- att socialnämnden under många år inte klarat att hålla sig inom budgeterad ram. De två senaste årens underskott med 16,7 resp. 22,8 mnkr kräver speciella åtgärder,
- att kommunens låneskuld på ca 489 mnkr, varav ca 30 % är rörlig ränta, innebär höga räntekostnader som tar utrymme från övrig verksamhet,
- att ingen beredskap/buffert finns för oförutsedda kostnader.

Händelser av väsentlig betydelse. I förvaltningsberättelsen redovisas på ett tydligt sätt om väsentliga händelser som inträffat i Hallsberg. Omvärldsanalysen ger en god översikt om förhållanden inom befolkning, arbetsmarknad m.m. Väsentliga händelser som inträffat i styrelsen och nämnder framgår främst i de verksamhetsberättelser som respektive nämnd upprättat och som bifogats till årsredovisningen.

Förväntad utveckling. Den ekonomiska analysen beskriver kortfattat hur ekonomin utvecklas de närmaste åren. Här kunde en beskrivning av förutsättningarna redovisats om hur ex. ränteförändringar, sparbetning och verksamhetsförändringar utifrån demografiska förändringar påverkar kommunens verksamhet och ekonomi de närmaste åren. Vilka förutsättningar har kommunen att uppnå de finansiella resultatmålen? Utvecklingen inom kommunens olika verksamheter beskrivs och analyseras i huvudsak inom nämndernas verksamhetsberättelser. För att följa lagens intentioner bör framtidsperspektivet lyftas fram och utvecklas även i förvaltningsberättelsen.

Väsentliga personalförhållanden. Den personalekonomiska redovisningen innehåller ett flertal uppgifter om personalen i form av diagram och information. Vi bedömer att information lämnas i tillräcklig omfattning. Den obligatoriska redovisningen av sjukfrånvaron redovisas i enlighet med KRL, d.v.s. frånvaron specificeras på total- och långtidsfrånvaro, män och kvinnor samt åldersindelad. Vi noterar att den totala sjukfrånvaron ökat marginellt i jämförelse med föregående år. Ytterligare information lämnas som bilaga i särskild personalredovisning.

Andra förhållanden som har betydelse för styrning och uppföljning av kommunens verksamhet. Inom detta område inryms information och analys om prestationer, kvalitet och mål. I förvaltningsberättelsen redovisas hur kommunstyrelsen och nämnderna utövar sin ledning, styrning och uppföljning av sina verksamheter. Information om mål och måluppfyllelse ingår också där avstämning sker mot fullmäktiges övergripande mål. Hur nämnderna har uppfyllt sina mål framgår av nämndernas verksamhetsberättelser. Under avsnittet intern kontroll redovisas en avstämning av nämndernas internkontrollplaner. Resultatet visar att samtliga nämnder utom kommunstyrelsen och miljö-, bygg- och myndighetsnämnden har följt de riktlinjer som gäller för den interna kontrollen. Kommentarer görs även för vissa av de nyckeltal som redovisas.

Information om de kommunala bolagen redovisas i förvaltningsberättelsen. Informationen omfattar både verksamhet och ekonomi. Uppgifter om hur företagen har uppfyllt sitt ändamål, ägardirektiv och andra uppdrag bör också redovisas.

Miljöredovisning. I förvaltningsberättelsen lämnas en översiktlig miljöredovisning. Samtliga nämnder redovisar exempel på åtgärder som vidtagits för att uppnå miljömålen.

3.1.1.2. Investeringsredovisning

Vi har granskat att:

- investeringsredovisningen visar kommunens totala investeringsverksamhet
- investeringsredovisningen är uppställd enligt god redovisningssed
- beloppen i investeringsredovisningen överensstämmer med årets bokföring
- posterna i investeringsredovisningen är överförda till balansräkningen och finansieringsanalysen
- jämförelse med tidigare år görs
- avvikelser i förhållande till budget och investeringskalkyler har analyserats och kommenterats.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att investeringsredovisningen i all väsentlighet ger en rättvisande bild av årets investeringar. Redovisning och kommentarer lämnas till större enskilda projekt. Hur de enskilda projekten har utfallit i förhållande till budget har inte redovisats. I investeringsredovisningen visas även jämförelser mellan nettoutgifter för år 2010 och 2011.

Vi noterar att investeringsverksamheten under året varit omfattande. Investeringar har under 2011 utförts för närmare 89 mnkr i jämförelse med budget 62 mnkr.

Ett av målen utifrån god ekonomisk hushållning är att "Nämnderna ska i tid vidta förberedande åtgärder så att investeringarna i flerårsplanen kan genomföras det år då anslaget beviljas i budgeten". I år har 142 % av anslaget förbrukats i jämförelse med 73 % år 2010. Under många år har investeringar bara till viss del utförts av det budgeterade anslaget. Under 2011 har flera investeringar gjorts där beslut om anslag saknas.

3.1.1.3. Driftredovisning

Vi har granskat att:

- budgeterade och redovisade kostnader och intäkter redovisas i sammanfattning
- redovisade intäkter och kostnader överförs riktigt från den systematiska bokföringen
- samma periodiseringsprinciper gäller för både budget och redovisning
- jämförelse med tidigare år görs
- driftredovisningen är analyserad i förhållande till ekonomi och fastställda mål.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att driftredovisningen i all väsentlighet ger en rättvisande bild av hur utfallet förhåller sig till fullmäktiges budget och uppfyller kraven i ovanstående punkter. Kommentarer lämnas i tillräcklig omfattning.

3.1.2. Balanskrav

Vi har granskat:

- kommunens bedömning av om balanskravet har uppfyllts
- om det i förvaltningsberättelsen anges när och på vilket sätt man avser att göra den i kommunallagen (KL 8:5) föreskrivna reglering i de fall ett negativt resultat uppvisas
- om det i förvaltningsberättelsen lämnas upplysning om hur tidigare års negativa resultat har reglerats
- om det i förvaltningsberättelsen framgår skälen till att inte reglera ett negativt resultat, i de fall fullmäktige har beslutat att en sådan reglering inte ska ske.

Bedömning och iakttagelser

Vi instämmer i kommunens bedömning att årets justerade resultat på 0,7 mnkr uppfyller balanskravet. Inga negativa resultat från tidigare år finns kvar att återställa.

3.1.3. God ekonomisk hushållning

Vi har granskat:

- Måluppfyllelsen för fullmäktiges verksamhetsmål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.
- Måluppfyllelsen för fullmäktiges finansiella mål som är av betydelse för god ekonomisk hushållning.

Bedömning och iakttagelser

Årsredovisningen innehåller finansiella mål och verksamhetsmål som kan kopplas till god ekonomisk hushållning.

Utifrån lämnade kommentarer i förvaltningsberättelsen kan utläsas att de sex verksamhetsmålen utifrån god ekonomisk hushållning inte har uppfyllts i tillräcklig omfattning. Tre mål har delvis uppfyllts, två mål har inte uppfyllts och ett mål går inte att kommentera vid bokslutstillfället. Vår bedömning är att utvärderingen av målen inte har skett på ett tydligt sätt. Vår bedömning är att den information som lämnas i förvaltningsberättelsen inte är tillräcklig för att kunna bedöma måluppfyllelsen.

Vi bedömer att utvärderingen av de finansiella målen inte har skett i tillräcklig omfattning. Ett av målen har uppfyllts, två är målen har inte uppfyllts och ett mål har inte utvärderats.

Kommunfullmäktige har även i budget 2011 fastställt sex övergripande mål som ska styra all kommunal verksamhet.

Vi bedömer att redovisningen av måluppfyllelsen avseende verksamhetsmålen, som utgår från de sex övergripande målen, är bristfällig. Redovisning har skett för 3 av 5 nämnder.

3.1.3.1. Finansiella mål

I årsredovisningen görs en överskådlig avstämning mot kommunens finansiella mål som fastställts i budget 2011.

Finansiella mål, fastställda av fullmäktige i budget 2011	Utfall 2011	Måluppfyllelse
1. Kommunen köper redan idag entreprenadtjänster, som av effektivitetsskäl och ekonomiska skäl, inte bör utföras av kommunens egen personal. Nämnderna ska fortlöpande pröva om man med bibehållen kvalitet, bättre effektivitet och ekonomi kan öka andelen sådana tjänster.	Ingen utvärdering gjord.	Går inte att bedöma.
2. Energiätgången i kommunens verksamheter ska, till följd av såväl energiinvesteringar som sparsamhet och andra åtgärder, minska med minst tio procent, under perioden 2010 till 2012.	Energiätgången har minskat mellan 2010 och 2011. Minskningen inte tillräcklig för att målet ska anses uppfyllt.	Målet är inte uppfyllt.
3. Kommunens fastighetsinnehav ska endast bestå av fastigheter som identifierats som strategiska samt fastigheter på vilka verksamhetslokaler i kommunalt bruk finns. Övriga fastigheter ska säljas.	En översyn pågår över vilka fastigheter som ska säljas.	Målet är inte uppfyllt.
4. Kommunens skattefinansierade investeringsvolym ska vara på en nivå som innebär att låneskulden inte ökar. Investeringar överenskomna med externa parter kan finansieras helt med lån, vilket för 2011 innebär att ekonomichefen	Nyupplåning har skett med 16 mnkr under 2011. Investeringar för kommunal verksamhet skattefinansieras helt.	Målet är uppfyllt.

medges att ta upp lån med 16 mnkr.

3.1.3.2. Mål för verksamheten

När det gäller **god ekonomisk hushållning utifrån ett verksamhetsperspektiv** beslutade fullmäktige att följande sex punkter ska gälla som generella anvisningar för kommunens verksamhet i budget 2011 och flerårsplan 2012 – 2013.

1. Nämnderna ska bedriva sin verksamhet så att budgeten för 2011 hålls.

Tre av fem nämnder har hållit sig inom budget för 2011. Målet är delvis uppfyllt.

2. Nämnderna ska i tid vidta åtgärder så att verksamheten kan bedrivas inom de belopp som anges i flerårsplanen.

Socialnämnden redovisar att åtgärder pågår för att anpassa verksamheten till budgetram. Dessa åtgärder har inte varit tillräckliga. Dessutom finns inga beskrivningar på vilka åtgärder som är vidtagna och resultatet av dessa. Miljö- och tekniknämnden har inte redovisat några åtgärder för att hålla sig inom beslutad budget. Målet är inte uppfyllt.

3. Under förutsättning att den av kommunfullmäktige fastställda verksamheten har genomförts, överförs 100 % av driftbudgetens driftresultat till följande år.

Upplysning lämnas att ovanstående mål kommer att behandlas i separat ärende efter bokslutet.

4. Nämnderna ska i tid vidta förberedande åtgärder så att investeringarna i flerårsplanen kan genomföras det år då anslaget beviljas i budgeten.

Investeringar har under 2011 utförts för närmare 89 mnkr. Investeringsbudget för år 2011 var på 62,4 mnkr. I år har 142 % av anslaget förbrukats i jämförelse med 73 % år 2010. Utifrån investeringsredovisningen i förvaltningsberättelsen går det inte att utläsa om samtliga budgeterade investeringar är genomförda. Kommunens bedömning är att inte alla budgeterade investeringar är genomförda och anger att målet inte är uppfyllt.

5. Den samlade koncernnyttan ska vara styrande när förtroendevalda och tjänstemän i beslut och i övrig verksamhet utför sina respektive åligganden.

Flera exempel redovisas som påverkar koncernnyttan positivt. Kommunens bedömning är att målet delvis är uppfyllt. Vår bedömning är att informationen i förvaltningsberättelsen inte är tillräcklig för att göra någon bedömning om målet är uppfyllt eller inte uppfyllt.

6. Kommunen ska i sin verksamhet bedriva omvärldsbevakning och analys av omvärldsfaktorer i syfte att möjliggöra väl grundade beslut i frågor som är viktiga för kommunens framtid.

Exempel på omvärldsbevakning har lämnats inom skolans område och inom miljö-, bygg- och myndighetsförvaltningen. Kommunens bedömning är att målet delvis är uppfyllt. Vår bedömning är att informationen i förvaltningsberättelsen inte är tillräcklig för att göra någon bedömning om målet är uppfyllt eller inte uppfyllt.

Utifrån lämnade kommentarer i förvaltningsberättelsen kan utläsas att de sex målen inte har uppfyllts i tillräcklig omfattning. Tre mål har delvis uppfyllts, två mål har inte uppfyllts och ett mål går inte att kommentera vid bokslutstillfället. Vår bedömning är att utvärderingen av målen inte har skett på ett tydligt sätt. Vår bedömning är att den information som lämnas i förvaltningsberättelsen inte är tillräcklig för att kunna bedöma måluppfyllelsen.

Verksamhetsmålen som redovisats och utvärderats i **avsnittet ”Mål och måluppfyllelse”** sker på ett överskådligt sätt för socialnämnden, kultur- och utbildningsnämnden samt för teknik- och plannämnden. Dessa nämnder har lämnat en ändamålsenlig återrapportering och utvärdering av fullmäktiges mål utifrån de budgeterade effektmålen.

Det är en brist att det i förvaltningsberättelsen inte lämnas någon återrapportering till fullmäktige av kommunstyrelsens effektmål som framgår i budgeten och är kopplade till de övergripande målen. En återrapportering sker endast i styrelsens verksamhetsberättelse.

I miljö-, bygg- och myndighetsnämndens verksamhetsberättelse redovisas nämndens åtgärder/aktiviteter för att uppfylla de övergripande målen. Detta har dock inte redovisats i kommunens årsredovisning.

3.1.4. Nämndernas redovisning av sitt uppdrag

Av kommunallagen framgår att nämnderna ska redovisa till fullmäktige hur de fullgjort sina uppdrag, samt att fullmäktige beslutar om omfattningen av redovisningen och formerna för den.

Vi har övergripande granskat att:

- Redovisningarna är utformade i enlighet med kommunens anvisningar.
- Redovisningarna ger en rättvisande bild av verksamhetens utfall i förhållande till fullmäktiges uppdrag.

Kommunens anvisningar. I kommunstyrelsens anvisningar inför bokslutet 2011 framgår tydligt vilken information som ska ingå i nämndernas verksamhetsberättelser. Av anvisningarna framgår även att verksamhetsberättelserna ska bifogas till kommunens årsredovisning. Enligt vår bedömning har nämnderna i stor utsträckning följt anvisningarna i sina redovisningar i avseende på dispositionen av uppräta verksamhetsberättelser.

Nämndernas verksamhetsberättelser. Den sammanfattande redovisning som lämnats av nämnderna lämnar en beskrivning om nämndernas verksamhet och ekonomi. I nämndernas verksamhetsberättelser redovisas bl.a. hur nämndernas egna mål har uppfyllts. Även verksamhetsmått och nyckeltal har redovisats i olika omfattning.

3.2. Rättvisande räkenskaper

3.2.1. Resultaträkning

Resultaträkningen ska redovisa samtliga intäkter och kostnader och hur det egna kapitalet har förändrats under året (KRL 5:1).

Vi har granskat att:

- resultaträkningen är uppställd enligt KRL
- resultaträkningen i allt väsentligt redovisar årets samtliga externa intäkter och kostnader
- noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer av resultaträkningens poster samt möjliggör avstämning mot balanskravet
- resultaträkningens innehåll är rätt periodiserat.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att resultaträkningen ger en i allt väsentligt rättvisande bild över årets resultat och att interna poster har justerats korrekt.

Resultaträkningen är uppställd i enlighet med KRL och noter finns i tillräcklig omfattning.

Kommunen redovisar ett överskott på 2,1 mnkr. Årets justerade resultat är 0,7 mnkr då hänsyn tagits till realisationsvinster på 1,4 mnkr.

Nedan redovisas resultaträkningens utfall jämfört med föregående år:

Resultaträkning	Utfall 2010	Utfall 2011	Budget	Avv mot budget
Verksamhetens intäkter	256,4	283,5	246,3	37,2
Verksamhetens kostnader	-892,2	-924,0	-864,8	-59,2
Avskrivningar	-36,3	-35,0	-40,7	5,7
Verksamhetens nettokostnader	-672,1	-675,5	-659,2	-16,3
Skatteintäkter	532,2	545,3	541,6	3,7
Generella statsbidrag	155,8	151,1	138,8	12,3
Finansiella intäkter	1,0	1,2	0,1	1,1
Finansiella kostnader	-13,0	-20,0	-18,4	-1,6
Periodens/Årets resultat	3,9	2,1	2,9	-0,8

De större avvikelserna mot budget redovisas nedan:

- verksamhetens intäkter blev 37,2 mnkr högre än budgeterat, främst beroende på försäljningsintäkter i samband med exploateringen av Postterminalen på 21,7 mnkr, samt olika former av bidrag/avgifter
- verksamhetens kostnader blev 59,2 mnkr högre än budgeterat, vilket bl.a. kan förklaras av markinköp för exploatering med 18,6 mnkr, LSS-insatser 4,7 mnkr, översvämningar Östansjö skola 1,8 mnkr, socialnämndens underskott med 22,8 mnkr varav främst IFO 8,1 mnkr och ett ospecificerat sparbetning med 8,2 mnkr
- avskrivningarna blev 5,7 mnkr lägre på grund av att vissa investeringar inte färdigställts och avskrivningar har därmed inte påbörjats.
- årets skatteintäkter blev 3,7 mnkr högre än förväntat då slutavräkningen för 2010 blev bättre än vad prognosen visade.
- generella statsbidrag blev 12,3 mnkr bättre än budgeterat, främst beroende på regleringsavgiften som blev 13,7 mnkr högre än budgeterat
- de finansiella intäkterna blev bättre än budgeterat då ränteintäkterna på ett utlämnat lån inte hade budgeterats
- de finansiella kostnaderna blev högre än budgeterat p.g.a. att diskonteringsräntan för pensioner ändrades under året. Extra kostnad 2,4 mnkr. I övrigt var räntenivån på befintliga lån lägre än budgeterat.

3.2.2. Balansräkning

Balansräkningen ska i sammandrag redovisa kommunens samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång (balansdagen). Ställda panter och ansvarsförbindelser ska tas upp inom linjen. (KRL 5:2)

Vi har granskat att:

- balansräkningen är uppställd enligt KRL
- noter finns i tillräcklig omfattning
- upptagna tillgångar, avsättningar och skulder existerar, tillhör kommunen och är fullständigt redovisade och rätt periodiserade
- tillgångar, avsättningar och skulder har värderats enligt principerna i KRL
- föregående års utgående balanser har överförts rätt som årets ingående balanser
- specifikationer till utgående balanser finns i tillräcklig omfattning
- årets resultat överensstämmer med resultaträkningen.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att balansräkningen i allt väsentligt ger en rättvisande bild av tillgångar, avsättningar, skulder och eget kapital. De avsteg som gjorts mot god sed och redovisas nedan bedöms dock inte missleda kommunfullmäktige eller extern beslutsfattares bedömning av den ekonomiska ställningen.

Vi bedömer att balansräkningen är uppställd enligt KRL och att noter finns i tillräcklig omfattning.

Vi bedömer att underlagen som ska verifiera balansposterna i allt väsentligt håller en god kvalitet.

Vi bedömer att tillgångarna, avsättningarna och skulderna existerar, i allt väsentligt är fullständigt redovisade, rätt periodiserade och har värderats enligt principerna i KRL.

De avvikelser som finns mot gällande normgivning/god redovisningssed är:

Anläggningstillgångar. Kommunen följer inte fullt ut de avskrivningsregler som gäller enligt god redovisningssed för de fastigheter som övertagits från Hallbo. Anskaffningsvärdet på dessa fastigheter är ca 100 mnkr. På anskaffningsvärdet ska årligen avskrivning ske med ca 2-3 % för att följa gällande normgivning. Kommunen har för åren 2006 - 2011 gjort årliga avskrivningar med 1,5 % för dessa fastigheter. Tidigare år har avskrivning gjorts med 1 %. Under den 6-årsperiod som kommunen ägt fastigheterna borde ytterligare ca 6 mnkr ha avskrivits på de fastigheter som övertagits från Hallbo.

Vår bedömning är att det bokförda värdet är för högt då tillräckliga avskrivningar inte gjorts. Skälen till att inte göra tillräckliga avskrivningar har inte angetts i årsredovisningen.

Kortfristiga skulder upptar i flera fall skulder som bygger på bedömningar om framtida kostnader. Kostnader har bokförts på verksamhet under 2011 och samtidigt skuldförts. Bland dessa skuldförda poster ingår både större och mindre belopp. Avsikten är att de "reserverade medlen" ska användas för framtida bruk. Enligt vår bedömning finns tveksamheter mot sättet att redovisa med tanke på god redovisningssed. En allmän förutsättning för att reservering genom skuldföring ska ske är att det reserverade beloppet motsvarar en på balansdagen föreliggande skyldighet att i framtiden utge ersättning till någon utomstående fysisk eller juridisk person. Det ska med andra ord föreligga en förpliktelse. Denna förpliktelse ska ha sin grund i händelser eller transaktioner som inträffat före balansdagen.

Underlag som verifierar externa balansposter har vid granskningstillfället i flera fall inte kunnat verifieras, utan består endast av interna dokument t.ex. en bokföringsorder.

Flera poster ingår bland kortfristiga skulder som inte kan anses vara god sed att periodisera. Exempelvis avsättning för omorganisation och generationsväxling.

Avsättningar. Bland avsättningarna finns en avsättning på 5 mnkr för kommande pensionsutbetalningar vilket strider mot KRL 5:4 och god redovisningssed.

Sammantaget redovisas således tillgångar med ca 6 mnkr för högt värde, kortfristiga skulder med 1-2 mnkr för högt värde, samt avsättningar med 5 mnkr för högt värde.

3.2.3. Kassaflödesanalys

I finansieringsanalysen ska kommunens finansiering och investeringar under räkenskapsåret redovisas (KRL 7:1).

Vi har granskat att:

- finansieringsanalysen uppfyller kraven enligt KRL

- noter finns i tillräcklig omfattning
- finansieringsanalysens innehåll överensstämmer med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att kassaflödesanalysen redovisar kommunens finansiering och investeringar och överensstämmelse finns med motsvarande uppgifter i övriga delar av årsredovisningen.

Noter till enskilda poster i kassaflödesanalysen saknas.

3.2.4. Sammanställd redovisning

Den sammanställda redovisningens syfte är att ge en helhetsbild av kommunens ekonomiska åtaganden oberoende av i vilken juridisk form verksamheten bedrivs. (Rådets rekommendation)

Den sammanställda redovisningen ska innehålla en resultaträkning och en balansräkning som utgör en sammanställning av kommunens och de juridiska personernas resultat- och balansräkning. (KRL 8:2)

Det är god redovisningssed att inkludera en finansieringsanalys. (Rådets rekommendation)

Vi har granskat att:

- den sammanställda redovisningen är uppställd enligt KRL och även innehåller en finansieringsanalys
- noter finns i tillräcklig omfattning och utgör specifikationer till resultat- och balansräkningsposter. Det innebär att delposterna i noterna ska vara rensade från interna poster (upplysning om interna poster ska därför inte anges).
- den sammanställda redovisningen omfattar samtliga kommunens företag
- konsolideringen omfattar de företag i vilka kommunen har ett betydande inflytande
- proportionell konsolideringsmetod och förvärvsmetod tillämpas vid konsolideringen
- beloppen överensstämmer mellan den sammanställda redovisningen och de ingående företagens redovisningar
- interna poster har eliminerats i allt väsentligt även i notapparaten.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att den sammanställda redovisningen ger en helhetsbild av kommunens ekonomiska ställning och åtaganden.

Den sammanställda redovisningen är upprättad utifrån preliminära årsredovisningar. I övrigt är den samlade redovisningen väl dokumenterad och underlag finns

i tillräcklig omfattning. Redovisningen är upprättad enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering.

Förvärvsanalyser är upprättade för samtliga hel- och delägda företag, samt kommunalförbund.

Delposterna i notapparaten har inte rensats från interna poster utan redovisas som en klumpsumma inom varje not.

Granskningen visar att den sammanställda redovisningen är upprättad i enlighet med KRL:s krav (kap 9). Bland redovisningsprinciper har upplysts om att avvikelser sker mot RKR 8.2.

3.2.5. VA-verksamhet

En ny VA-lag gäller från den 1 januari 2007, Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. VA-lagen kräver att denna verksamhet redovisas med egen resultaträkning och balansräkning. I årsredovisningen har en särskild resultat- resp. balansräkning upprättats för VA-verksamheten enligt lagstiftningens krav.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att redovisningen för VA-verksamheten följer lagstiftning och god redovisningssed.

Vi har noterat att den ackumulerade skulden till abonnentkollektivet är hög. Åtgärder för att minska skulden behöver vidtagas för att följa VA-tjänstlagens intentioner.

3.2.6. Tilläggsupplysningar

Om avvikelser görs från vad som följer av allmänna råd eller rekommendationer från normgivande organ på det kommunala området, ska upplysning om detta och om skälen för avvikelserna lämnas i en not. (KRL 1:3)

Utöver KRL:s krav ställer RKR:s rekommendationer krav på tilläggsupplysningar. Flera rekommendationer hänvisar till Redovisningsrådet för publika företagsrekommendationer, vilka oftast har omfattande krav på tilläggsupplysningar.

Vi har granskat:

- Tillämpade redovisningsprinciper. Varje särskild redovisningsprincip som årsredovisningens intressenter måste känna till för att rätt förstå årsredovisningens innehåll.
- Tilläggsinformation som krävs i KRL respektive RKR:s rekommendationer.

Bedömning och iakttagelser

Vi bedömer att kommunen i allt väsentligt lever upp till KRL och RKR:s rekommendationer vad gäller redovisningsprinciper och tilläggsupplysningar. I årsredovisningen har lämnats upplysningar i de fall som avvikelser från gällande rekommendationer finns. De avvikelser som förekommer och där upplysningar har lämnats är:

- Avskrivningstider för fastigheter som övertagits från Hallbo följer inte RKR:s rekommendation nr 11.1 och dess idéskrift om avskrivningar.
- Avsättning. I balansräkningen ingår sedan 2010 en extra pensionsavsättning med 5 mnkr vilket strider mot KRL 5:4 och god redovisningssed.
- Sammanställd redovisning RKR 8.2. Den kommunala koncernens resultat- och balansräkning med tilläggsupplysningar har inte ställts upp jämte kommunens.

De avvikelser som förekommer och där upplysning inte har lämnats i avsnittet redovisningsprinciper är:

- Bland kortfristiga skulder ingår flera poster, ca 1-2 mnkr, som enligt god redovisningssed inte får kostnadsföras innan förpliktelsen uppstått. Se kommentarer och exempel under avsnittet balansräkning.
- RKR:s rekommendation nr 13.1. Information om leasingåtaganden följer ej i sin helhet rekommendationen. Redovisning av framtida hyresåtaganden ska även redovisas som tilläggsupplysning.

Sedan föregående år har kommunen anpassat sig till följande normgivning:

- Anslutningsavgifter redovisas fr. o. m 2011 som en långfristig skuld och periodiseras över en period på 25 år.

2 maj 2012

Lars Wigström

Marie Lindblad
